

діяльності студентів у навчально-виховних і культурно-творчих закладах і установах м. Кіровограда й області.

Розроблена нами діалогічна концепція гуманізації і гуманітаризації навчально-виховного процесу на психолого-педагогічному факультеті є першим кроком на шляху теоретико-концептуального осмислення досвіду професійно-особистісної освіти майбутніх практичних психологів і соціальних педагогів.

Звичайно, діалогічна концепція гуманізації й гуманітаризації навчально-виховного процесу на психолого-педагогічному факультеті Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка не є універсальною, вичерпною й остаточно завершеною. Водночас ми вважаємо, що обґрунтована концепція окреслює важливі напрями подальшого розроблення цієї концепції і, на наш погляд, вона відкриває широкі можливості її подальшого розвитку, творчого вдосконалення і практичного втілення у практику навчально-виховної роботи на психолого-педагогічних факультетах.

Література

1. **Бахтин М. М.** Проблемы поэтики Достоевского / М. М. Бахтин. – М. : Советская Россия, 1979. – 320 с.
2. **Библер В. С.** От наукоучения – к логике культуры: Два философских введения в двадцать первый век / В. С. Библер. – М. : Изд. полит. литературы, 1991. – 413 с.
3. **Бубер М.** Два образа веры / М. Бубер. – М. : Республика, 1995. – 468 с.
4. **Братченко С. Л.** Диагностика личностно-развивающего потенциала : [метод. пособ. для школьных психологов] / С. Л. Братченко. – Псков : Изд-во Псковского областного института повышения квалификации работников образования, 1997. – 64 с.
5. **Дмитриева Л. Г.** Диалогический подход к формированию психологической готовности будущего учителя к субъект-субъектному педагогическому взаимодействию : автореф. дис. на соискание ученой степени докт. пед. наук / Л. Г. Дмитриева. – Москва, 2011.
6. **Дьяконов Г. В.** Основы диалогического подхода в психологической науке и практике / Г. В. Дьяконов. – Кировоград : Полиграфия, 2007. – 847 с.
7. **Емельянов Ю. Н.** Обучение паритетному диалогу / Ю. Н. Емельянов. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1991. – 107 с.
8. **Зазулина Л. В.** Дидактико-діалогічна модель підвищення кваліфікації вчителя / Л. В. Зазулина // Освіта і управління. – 1999. – Том 3. – № 1. – С.123–134.
9. **Ковалев Г. А.** Психология воздействия : автореф. дис. на соискание ученой степени докт. психол. наук / Г. А. Ковалев – М. : Изд-во НИИОиПП АПН СССР, 1991. – 51 с.
10. **Копьев А. Ф.** Взаимоотношение «Я»-«Другой» и его значение для практической психологии / А. Ф. Копьев // Московский психотерапевтический журнал. – 1999. – № 2. – С. 48–60.
11. **Кучинский Г. М.** Психология внутреннего диалога / Г. М. Кучинский. – Минск : Университетское, 1988. – 206 с.
12. **Панферов В. Н.** Диалог и общение / В. Н. Панферов // Человек в мире диалога : [тезисы докладов и сообщений всесоюзной конференции]. – Л. : АН СССР, 1990. – С. 100–102.
13. **Флоренская Т. А.** Диалог в практической психологии / Т. А. Флоренская. – М. : Изд-во НИИОПП, 2006. – 244 с.
14. **Франк С. Л.** Непостижимое. Онтологическое введение в философию религии : Сочинения / С. Л. Франк. – М. : Правда, 1990. – С. 183–559.

УДК 378.126+337.134: 371.11

В. І. Жигір,

кандидат пед. наук, доцент,

Бердянський державний педагогічний університет

УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Жигір В. І. Управлінська компетентність як необхідна умова професіоналізму менеджера освіти.

Статтю присвячено проблемі формування управлінської компетентності менеджера освіти як необхідної умови його професіоналізму. У ній розглядаються підходи до визначення поняття, розкривається структура управлінської компетентності менеджера освіти. Схарактеризовано особливості економічного, планово-прогностичного, стратегічного, організаційного, контролюючого, інформаційно-аналітичного компонентів управлінської компетентності менеджера освіти.

Ключові слова: менеджер освіти, підготовка менеджера освіти, професіоналізм управління, управлінська компетентність.

Жигирь В. И. Управленческая компетентность как необходимое условие профессионализма менеджера образования.

Статья посвящена проблеме формирования управленческой компетентности менеджера образования как необходимого условия его профессионализма. Рассматриваются подходы к определению понятия, раскрывается структура управленческой компетентности менеджера образования. Охарактеризованы особенности экономического, планово-прогностического, стратегического, организационного, контролирующего, информационно-аналитического компонентов управленческой компетентности менеджера образования.

Ключевые слова: менеджер образования, подготовка менеджера образования, профессионализм управления, управленческая компетентность.

Zhigir V. I. The administrative competence as a necessary condition of professionalism of manager of education.

The article is devoted to the problem of forming of administrative competence of manager of education as a necessary condition of his professionalism. The approaches to the determination of concept are examined here, the structure of administrative competence of manager of education is also opened up. The features of economic, systematic-forecasting, strategic, organizational, supervisory, information-analytical components of administrative competence of manager of education are described.

Key words: manager of education, preparation of manager of education, professionalism of management, administrative competence.

Істотний вплив на розвиток сучасної системи освіти надають економічні умови, розвиток ринку освітніх послуг, становлення освіти як галузі економіки. В умовах ринку конкурентоспроможність забезпечується широким спектром професійних якостей керівників освітніх установ, які мають певну управлінську підготовку. Відповідно, формування нової концепції освітнього результату викликає необхідність компетентнісного підходу в оцінці управлінської діяльності, що забезпечує якість цього результату.

Закріплення в педагогічній науці понять «управління», «освітній менеджмент» викликане об'єктивною потребою й необхідністю використання загальних закономірностей і теоретичних основ наукового управління у практиці. Все це висуває підвищені вимоги до компетентності в діяльності та підготовці майбутнього менеджера освіти у вищих навчальних закладах.

Проблема компетентності в питаннях управління освітою – найбільш складна, якій присвячено праці дослідників: В. Бондар, Т. Волобуєвої, Г. Сльникової, В. Зверева, Л. Кравченко, В. Лазаревої, М. Поташик, Т. Шамової та ін., яких об'єднує прагнення не тільки збагатити професійну культуру і компетентність фахівця знаннями основ менеджменту, а й обґрунтувати і довести практичну доцільність використання наукових досягнень менеджменту в педагогічній діяльності, у царині управління освітніми установами. Різні аспекти підготовки керівників навчально-виховних закладів як менеджерів освіти вивчали М. Аплетаєв, В. Крижко, В. Симоненко, В. Шпалінський та ін.

Мета статті – розглянути проблему формування управлінської компетентності, її структуру; схарактеризувати особливості компонентів управлінської компетентності менеджера освіти.

Професіоналізм управління освітою зумовлено зростаючою складністю управління, що характеризується не стільки збільшенням масштабів управління, скільки ускладненням його структури, прискоренням динаміки процесів в освіті, підвищенням соціальної відповідальності, коли треба приймати рішення, що не лише відповідає плановим завданням і директивним вказівкам, а зміцнює позиції навчальної установи й забезпечує сталий розвиток.

Російський дослідник проблем освітнього менеджменту Е. Коротков виокремлює вирішальні чинники професіоналізму управління: комплекс знань, що дозволяють розпізнавати проблеми та знаходити засоби їхнього розв'язання; досвід управлінської діяльності як комплекс знань та навичок, набутих у процесі практичної діяльності методом спроб і помилок, оцінок та усвідомлення успіху, аналізу недоліків; мистецтво управління, оскільки управління – це вміння налагоджувати комунікативні зв'язки й формувати позитивні відносини в колективі; це справжнє мистецтво управління, що ґрунтується на індивідуальних здібностях та якостях керівника; середовище, як оточення, що розкриває потенціал професіоналізму всієї системи управління: персонал управління, професійні якості, організація управління – розподіл функцій, ставлення до праці, технологія розв'язання проблем, взаємодія ланок, інформаційне забезпечення [4].

Отже, професіоналізм управління розглядається як результат усвідомленої цілеспрямованої діяльності, що передбачає певний рівень професійної компетентності керівника.

Т. Сорочан відзначає, що «професіоналізм управлінської діяльності керівників школи – це сукупність компетенцій, які формуються в педагогічній освіті й дозволяють суб'єкту (керівнику школи) професійно здійснювати управлінську діяльність у сучасних соціально-економічних умовах з урахуванням особливостей об'єкта управління, пов'язаних із розв'язанням педагогічних завдань» [6, с. 171].

Змістова сутність професіоналізму управлінської діяльності керівника школи виявляється у таких компетенціях: функціональна компетенція, яка полягає у відтворенні традиційного для школи управлінського циклу та володіння вміннями здійснювати управлінські функції; соціально-педагогічна компетенція, що виявляється в управлінні школою як соціальною системою; соціально-економічна компетенція – управління школою в умовах ринкових відносин, оволодіння менеджментом і маркетингом в освіті; інноваційна компетенція – спрямованість на розвиток педагогічної системи школи через опанування інновацій; фасилітативна компетенція – спрямування творчої діяльності педагогів на створення оригінальної освітньої практики [6, с. 172].

Сучасні науковці й практики вважають найважливішим критерієм професіоналізму менеджера освіти його управлінську компетентність. Незважаючи на те, що багато досліджень у галузі вищої професійної освіти здійснюються з позицій компетентнісного підходу, як і раніше управлінська компетентність менеджера освіти та її структура вивчені недостатньо. У практиці вищої професійної освіти не завжди спостерігається комплексний розвиток компонентів управлінської компетентності менеджерів освіти.

Однозначно сформульованого визначення поняття «управлінська компетентність» менеджера освіти не існує. Нині відсутні дослідження, у яких комплексно вивчено зазначену проблему.

Як слушно зазначає А. Філіппов, існують спроби розвести у визначеннях управлінську діяльність і управлінську компетентність. Останню слід розглядати як різновид управлінської діяльності, її компонент, пов'язаний з організацією співробітництва, що ґрунтується на спільних інтересах. «Загалом управлінська діяльність є процесом вироблення, прийняття й реалізації управлінських рішень. Це різновид професійної діяльності, яка спрямована на оптимізацію діяльності за допомогою економічних, адміністративних, психологічних і педагогічних впливів, кожний із яких, впливаючи на потреби, ціннісні орієнтації, позиції, установки особистості, групи, колективи, спрямовує й активізує, підвищує результативність професійної діяльності» [10, с. 117].

Цікавою в аспекті нашого дослідження є позиція В. Бондаря, який розглядає управлінську компетентність керівника освіти як складник системи – професійної компетентності. Зміст управлінської компетентності, на думку автора, складається з сукупності знань, умінь і здатностей виконувати управлінські функції [1].

Так, Є. Тонконога визначає професійну компетентність керівника освітнього закладу як інтегральну професійну якість, сукупність досвіду, знань, умінь і навичок, показник

готовності до управлінської праці, здатність ухвалювати обґрунтовані управлінські рішення [7].

На основі вище окресленого можемо визначити особливості компетентнісного підходу в управлінській діяльності менеджера освіти. По-перше, він поєднує інтелектуальний та навичковий складники. По-друге, в ідеології компетентнісного підходу закладено концептуальну основу специфіки змісту управлінської діяльності, яка формується «від результату, стандарту на виході» та є особистісно-професійною якістю, що інтегрує економічні та управлінські знання, вміння, навички й розвинуті на їх основі здібності, реалізовані у професійній діяльності, які дозволяють діяти самостійно, відповідально та ефективно.

Відповідно до посадової інструкції менеджера загальноосвітнього закладу, яка розроблена на основі Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону праці», Кодексу Законів «Про працю України», постанови Кабінету Міністрів України та наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.03 №352 «Про затвердження орієнтовних критеріїв оцінки діяльності загальноосвітніх навчальних закладів» управлінська діяльність менеджера освіти визначається сукупністю таких функцій: керування (діяльністю учнівського та педагогічного колективів, роботою педагогічної ради навчального закладу, навчально-виховною роботою, роботою інших учнівських організацій тощо); організація (навчально-виховного процесу, роботи з охорони праці, розроблення, затвердження і впровадження програм розвитку навчального закладу, виконання постанов уряду про школу, наказів, розпоряджень і вказівок Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України); контроль (харчування і медичного обслуговування учнів, виконання навчальних планів та програм, роботи адміністративно-управлінського персоналу, діяльності класних керівників, виконання рішень педагогічної ради, наказів, розпоряджень, стану збереження і використання навчально-матеріальної бази) [2].

У структурі управлінської компетентності менеджера освіти окреслюємо компоненти: економічний, планово-прогностичний, стратегічний, організаційний, контролювальний, інформаційно-аналітичний.

Створення ефективної системи управління освітою в ринкових умовах і підготовка менеджерів освіти вимагає опори на принципи, які визначаються відповідно до законів суспільного відтворення, що відображають внутрішні взаємозв'язки та взаємозалежності системи. Перехід до ринку веде до комерціалізації діяльності освітніх установ, які стають активними суб'єктами економічних відносин. Ураховуючи зростаючу конкуренцію на ринку освітніх послуг, постає необхідність пошуку нових джерел фінансування, підвищення ефективності використання коштів.

Відтак, під економічною компетентністю менеджера освіти розуміємо систему економічних категорій, що окреслюють цілісну сутність виробництва, розподілення, обміну і споживання матеріальних та духовних благ, формування економічного мислення задля забезпечення ефективної діяльності навчального закладу в умовах ринкових відносин. Майбутній менеджер освіти має володіти методологічними знаннями з економіки (економічні основи управління, ефективність економічної діяльності праці та ін.), з економіки освіти (основні функції та аспекти управління економічною діяльністю навчальної установи, методи й етапи розроблення економічних рішень, основи фінансово-господарської діяльності тощо), має знати трудове, освітнє законодавство, нормативно-інструктивні матеріали щодо покращення навчально-матеріальної бази, адміністративно-господарських і фінансових питань роботи навчальної установи.

Здійснюючи підготовку менеджера освіти, особливої уваги потребує загальноекономічна підготовка, що передбачає формування особистості менеджера як професіонала, формування понятійного апарату й базових економічних категорій. Знання законів економічного функціонування й розвитку, які допомагають реалізовувати принцип науковості під час розв'язання управлінських завдань. У процесі

загальноекономічної підготовки набуті знання перетворюються в економічне мислення, яке є найважливішим критерієм загальноекономічної підготовки майбутніх керівників освітніх установ. Тому управлінська економічна компетентність передбачає наявність вмінь управління педагогічним колективом, розроблення раціональних форм організації економічної діяльності. Обґрунтування альтернативних стратегій економічної діяльності, а також механізм їх реалізації; вивчення можливостей діяльності інших навчальних закладів; аналізу ефективності економічних зв'язків з урахуванням поділу праці; прийняття рішення щодо реалізації продукту та каналів надходження ресурсів; укладання угоди з постачальниками та споживачами і забезпечення їх реалізації.

Економічний складник управлінської компетентності менеджера освіти зумовлює знання і вміння проведення економіко-аналітичних та інформаційних досліджень у царині педагогічної діяльності; моделювання ситуацій економічних відносин у сфері педагогічної діяльності; уміння аналізувати кризи й конфлікти в економічних відносинах та їх вплив на ЗНЗ; обирати шляхи, методи та способи врегулювання й розв'язування конфліктів; формувати пропозиції щодо шляхів і способів поведінки в конкретних ситуаціях; виявляти проблемні ситуації; формувати цілі та критерії оптимізації; генерувати альтернативні рішення; елементи економічних досліджень; застосовувати колективне прийняття рішень тощо.

У сучасних умовах передовсім постає питання застосування інструментарію маркетингу в діяльності менеджера освіти. У теорії класичного маркетингу товаром визнається все, що може задовольнити потреби і пропонується ринку для придбання, використання або залучення уваги. Основним напрямом діяльності навчального закладу є надання освітніх послуг, які можуть розглядатися як економічні блага, на виробництво яких витрачається жива праця працівників освіти й матеріальні ресурси суспільства.

Маркетингова компетентність менеджера освіти – це здатність до виявлення зв'язків між продавцями і покупцями освітніх продуктів, здійснення діагностики процесів (наприклад, зміна реального попиту на освітні послуги, залежність професійної кар'єри від освіти тощо). Майбутній керівник освітньої установи має знати, як будувати маркетингову стратегію, проводити маркетинговий аналіз освітньої установи (його конкурентів, клієнтів, послуг), аналізувати найбільш прийнятні для навчальної установи форми і методи маркетингової діяльності, оцінювати ефективність.

Використання маркетингу в освітній установі актуально, оскільки сприяє «завоюванню» споживача (учнів і батьків) за допомогою надання диференційованих освітніх послуг, росту професійної майстерності педагогів, мотивованих на якість освітнього простору, удосконалення освітнього середовища, що обслуговується закладом освіти.

Зміст планово-прогностичної функції менеджера освіти є початком управлінського циклу. Безсумнівно, будь-який управлінський вплив є підсумком певного рішення. При цьому управлінське рішення має задовольняти низці таких вимог: мати цільову спрямованість; бути обґрунтованим, актуальним і сучасним [8].

Управлінська планово-прогностична компетентність менеджера освіти передбачає знання різновидів планування (поточне, річне, перспективне) та їх складників; основ комплексно-цільового планування; складників комплексно-цільового планування; видів аналізу (за часом (оперативний, поточний, перспективний), за об'єктом (аналіз роботи навчального закладу загалом, роботи окремих структурних підрозділів та роботи персоналу), за суб'єктом (аналіз, здійснюваний адміністрацією, громадськими організаціями, самоаналіз), за періодичністю (епізодичний, одноразовий, постійний), за змістом (параметричний, тематичний, комплексний)); етапів складання аналітичних документів (визначення проблеми, характеристика зацікавлених осіб, пошук аналогій, побудова можливих альтернатив розв'язання, порівняння альтернатив, обґрунтування обраної альтернативи, формулювання рекомендацій виконання обраної альтернативи, усна або письмова презентація проекту); методів аналітичної діяльності (нормативний,

порівняльний, гіпотетичний, метод аналогій, ранжування, спроб, моделювання, індукції, дедукції, спрощення); сутності проектування та різновидів проектів (соціально-психологічні, психолого-педагогічні, освітні); вміння застосовувати різні види планування; укладати комплексно-цільові програми; добирати та здійснювати аналіз; використовувати методи аналітичної діяльності та прогнозування діяльності закладів освіти; розробляти та впроваджувати соціально-педагогічні проекти [5].

Прогнозування (з грец. *prognosis* – передбачення) є випереджальним відображенням дійсності, конкретним науковим дослідженням перспектив певного явища; це – «виявлення вищої форми випереджального відображення в процесі мислення, передбачення очікуваного майбутнього на основі урахування динаміки прогнозованого явища» [3, с. 17]. Прогнозування в освітній системі є розумовим конструюванням майбутнього стану освітньої практики. Звичайно, жодна з побудованих менеджером освіти теоретичних моделей не припускає повного й точного опису реальності, однак брак знань щодо методів прогнозування в управлінській науці призводить до значного зниження якості управління.

Під час прийняття рішень менеджером освіти прогностичний компонент управління виявляється у процесі визначення та аналізу варіантів дій (тобто значної кількості описів майбутньої реальності) керівника в конкретній ситуації, а також у результаті оцінці та виборі найдоцільнішого варіанту розв'язання проблеми для досягнення поставленої мети [5].

Отже, ефективне застосування прогнозування в діяльності освітніх закладів дозволить керівникам краще виконувати управлінські функції й надасть їм низку переваг, зокрема: стимулювання керівників освітніх закладів до генерації нових ідей та реалізації управлінських рішень; значне розширення забезпеченості освітньої організації необхідною інформацією; підвищення адаптивної ефективності освітньої установи, підготовка до змін у зовнішньому середовищі; раціональність розподілення ресурсів керованої організації; здатність передбачати позитивний вплив на організаторські комунікативні вміння менеджера освіти; налагодження позитивного соціально-психологічного клімату через можливість спрогнозувати реакцію співробітників на прийняте рішення та здатність його мотивації.

Управлінська стратегічна компетентність менеджера освіти виявляється в уміннях визначати перспективу розвитку навчальної установи, використовувати альтернативи, створюючи систему обміну інформацією, пов'язану з різними напрямками розвитку закладу освіти, системи зовнішніх зв'язків, що дають змогу реагувати на зміни й досягнення поставлених цілей; розраховувати обсяги діяльності та динаміку розвитку; здійснювати довгостроковий прогноз.

На основі аналізу досліджень під стратегічним управлінням освіти розуміють управління людським потенціалом, інформаційними, технічними та матеріальними ресурсами для досягнення основних цілей і завдань освітньої установи, орієнтованих на запити суспільства, що відповідають виклику соціуму і дозволяють домагатися конкурентоспроможних переваг розвитку в довгостроковій перспективі.

Сучасний керівник освітньої установи – це стратег, що бачить перспективу розвитку організації, виходячи з наявних соціальних умов і ресурсів.

Сучасного ефективного керівника освіти мають вирізняти з-поміж інших особливі вміння та адміністративні навички, які характеризують його як організатора. Менеджер освіти повинен мати знання про методи організації управлінської діяльності у школі (організаційні, соціальні, економічні); організаційні структури (лінійна, функціональна, дивізіональна, лінійно-функціональна, адаптивна); види управлінських рішень (за терміном дії наслідків рішення (стратегічні, тактичні, оперативні), за джерелом виникнення (ініціативні, пропонувані знизу або зверху), за частотою прийняття (одноразові та повторювані), за широтою охоплення (загальнотематичні, вузькоспеціалізовані), за формою підготовки (одноосібні, групові, колективні)) та їх технологію; теорії прийняття

управлінських рішень та вміння застосовувати методи організації управлінської діяльності в школі, враховуючи специфічність об'єкта й суб'єкта управління [5]. До речі, організатор повинен бути функціонально грамотним у галузі комп'ютерних технологій.

Управлінська організаційна компетентність менеджера освіти пов'язана з організаційним менеджментом, складниками якого є такі вміння: розробляти програму дій та заходів із досягнення мети або розв'язання завдання; узгоджувати програму дій відповідно до чинного законодавства та галузевих нормативних актів; правильно оцінювати ресурси (час, фінансові кошти, число виконавців, необхідну і достатню їх кваліфікацію, інформацію для виконавців і для надання її громадськості та іншим зацікавленим особам та організаціям), розробляти кошторис і бюджет програми із досягнення мети; розподіляти відповідальність між усіма учасниками програми з досягнення мети або розв'язання завдань, делегувати повноваження, розробляти інструкції виконавцям і складати протоколи доручень; розробляти критерії оцінювання й параметри ефективності досягнення мети, виконання завдання, а також окремих етапів і елементів реалізації, здійснити аналіз виконання програми дій, складати й оформлювати звіт про виконану роботу; погоджувати доручену роботу з комплексом дій та заходів в системі освіти загалом, забезпечувати фіксацію, зберігання і трансляцію досягнутих результатів; організувати й ефективно використовувати робочий час педагогічного персоналу; мотивувати розвиток ініціативи, творчості, енергії педагогічного персоналу; створювати систему своєчасного інформування про внутрішні події колективу; розвивати системи матеріального й морального стимулювання, які сприяють зміцненню колективу; створювати матеріально-технічні та соціально-педагогічні умови для функціонування й розвитку навчальної установи, зорієнтованої на досягнення якості освіти, формування символічного простору освітнього закладу, збереження та розвиток системи цінностей і переконань.

Управлінська контролювальна компетентність менеджера освіти передбачає знання видів контролю (попередній, поточний, періодичний, підсумковий, тематичний); методів контролю (спостереження, бесіда, перевірка документації, письмові перевірки, аналіз і самоаналіз уроку, тестування, опитування, анкетування, графічна перевірка); етапів контролю (підготовчий, етап активних дій, заключний та контроль за виконанням рішень); форм контролю (усна, письмова, фронтальна, групова, індивідуальна); напрямів внутрішньошкільного контролю (контроль за: виконанням навчальних програм і планів; використанням годин варіативної частини навчального плану; організацією індивідуального навчання школярів; рівнем знань, умінь, навичок учнів; методичною роботою; роботою класних керівників; відвідуванням учнями школи, за здійсненням педагогічного всеобучу батьків та якістю уроків); складників діагностувальної діяльності; етапів діагностування та вміння використовувати різні види й методи контролю; дотримуватись етапів контролю; використовувати різні форми контролю й діагностики [5].

Управлінська інформаційно-аналітична компетентність менеджера освіти є декомпозицією таких складників: професійна мотивація формування й подальшого розвитку цієї компетентності, рівень необхідних і достатніх знань, умінь і навичок, первинний досвід професійної діяльності в зазначеному напрямі, а також акмеологічні аспекти, що передбачають стійку потребу в саморозвитку, самовдосконаленні та сформовану рефлексивну діяльність як чинник успішності особистісного моніторингу власного професійного зростання.

Менеджер повинен уміти аналізувати й приймати рішення в умовах невизначеності; вивчати й оцінювати чинники впливу на конкурентоспроможність організації [9]. Аналітична компетентність менеджера освіти виявляється в аналітичності мислення, здатності до прогнозування ситуацій і результатів діяльності; здатності відбирати, систематизувати, аналізувати та узагальнювати інформацію; здатності розкласти проблему на складники, визначити та чітко сформулювати головні на певному етапі діяльності системи, визначити значущість кожного зі змінних чинників, умов, проміжних результатів

і таким чином здійснити комбінацію складових елементів задля прийняття рішення; здатність до дослідження суперечностей у спостережуваних фактах, зіставлення різних явищ і до виявлення характеру зв'язку між цими явищами.

Узагальнення теоретичних засад дозволили скласти таке уявлення про професіоналізм управління як результат усвідомленої цілеспрямованої діяльності, що передбачає певний рівень професійної компетентності менеджера освіти як керівника освітньої установи.

Управлінська компетентність менеджера освіти – це органічний комплекс загальних і спеціальних знань, умінь, навичок, здібностей, що забезпечують ефективність управління навчальним закладом у сучасних умовах, складається з низки компонентів, що зумовлюються функціями менеджера освіти: економічного, планово-прогностичного, стратегічного, організаційного, контролювального, інформаційно-аналітичного.

Література

1. **Бондар В. І.** Конкурентоздатність педагога як складова його професійної компетентності / В. І. Бондар // Початкова школа. – 2008. – №7. – С. 22–23.
2. **Вдовиченко Р.** Функціонально-посадові вимоги до професійної управлінської діяльності керівника школи / Р. Вдовиченко // Рідна школа. – 2005. – № 2. – С.16–21.
3. **Коломінський Н. Л.** Психологія педагогічного менеджменту / Н. Л. Коломінський. – Київ : МАУП, 1996. – 176 с.
4. **Коротков Е.** Концепція якості освіти / Е. Коротков // Підручник для директора. – 2006. – № 7. – С. 11–14.
5. **Прасол Д.** Структура прогностичного компонента та його роль в управлінській діяльності / Д. Прасол // Соціальна психологія. – 2005. – № 5 (13). – С. 38–45.
6. **Сорочан Т. М.** Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика:[монографія] / Т. М. Сорочан. – Луганськ : Знання, 2005. – 384 с.
7. **Тонконога Е. П.** Проблемы повышения профессиональной квалификации руководителей школ / Е. П. Тонконога. – М. : Педагогика, 1987. – 236 с.
8. **Третьяков П. И.** Управление школой по результатам: Практика педагогического менеджмента / П. И. Третьяков. – М. : Новая школа, 1997. – 228 с.
8. **Фатхутдинов Р.** Концепция подготовки специалистов по менеджменту / Р. Фатхутдинов // Высшее образование в России. – 1996. – №4. – С. 31–38.
9. **Филиппов А. В.** Работа с кадрами: психологический аспект / А. В. Филиппов. – М., 1990. – 255 с.

УДК [371.134:373.3]:371.315.6

А. К. Зичков,

старший викладач,

Криворізький педагогічний інститут

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Зичков А. К. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя початкових класів засобами інноваційних педагогічних технологій.

У статті розглянуто проблеми фахової компетентності як складника інноваційної діяльності майбутнього вчителя початкових класів.

Ключові слова: компетентність, компетенція, педагогічна технологія, інноваційні технології.

Зычков А. К. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя начальных классов средствами инновационных педагогических технологий.

В статье рассмотрены проблемы профессиональной компетентности как составляющей инновационной деятельности будущего учителя начальных классов.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, педагогическая технология, инновационные технологии.

Zychkov A. K. The formation of the professional competence of the future elementary school teacher by the facilities of innovative pedagogical techniques.

In the article the problems of the professional competence as a component of the innovative activity of the future elementary school teacher are discussed.

Key words: competence, competency, pedagogical technology, innovative techniques.